

AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE 11 NO'LU TARIM VE KIRSAL KALKINMA FASLI

**AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE
11 NO'LU TARIM VE KIRSAL
KALKINMA FASLI**

Bu yayın Avrupa Birliği Bakanlığı Tarım ve Balıkçılık
Başkanlığı tarafından hazırlanmıştır.

Temmuz 2015 - 1000 adet basılmıştır.

ISBN:.....

Her hakkı saklıdır.

Para ile satılmaz.

Bandrol uygulamasına ilişkin usul ve esaslar
hakkında yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrası
çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.

T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı
Mustafa Kemal Mahallesi
2082. Cad. No:4 06800 Bilkent/ANKARA
Tel: 0312 218 13 00
Faks: 0312 218 14 64
www.ab.gov.tr

**AVRUPA BİRLİĞİ
SÜRECİNDE
11 NO'LU TARIM
VE KIRSAL
KALKINMA FASLI**

İçindekiler

5

Fasılın İçeriği

11

Fasılın Müzakere Sürecindeki
Mevcut Durumu

21

Fasılın Temel Politika Alanları

63

Fasıl Kapsamında Gerçekleştirilen
ve Devam Eden Projeler

I. Bölüm

Fasılın İçeriği

I. FASLIN İÇERİĞİ

Tarım ve Kırsal Kalkınma faslı, Avrupa Birliği (AB) *Ortak Tarım Politikası (OTP)* ile *AB Kırsal Kalkınma Politikasının* esasları ve uygulama kurallarının yer aldığı ilgili AB müktesebatını kapsamaktadır. OTP altında;

- Tarım sektörüne AB bütçesinden verilen destekler,
- Destekleme uygulamalarının yönetimi ve kontrolü için kullanılan sistemler,
- Sektöre yönelik devlet yardımları,
- Ortak piyasa düzenine tabi ürünler için piyasa tedbirleri,
- Bu ürünlere ilişkin pazarlama standartları ve ticaret düzenlemeleri,
- Kriz durumunda uygulanacak koruma tedbirleri,
- Tarımsal üretimde karşılanması zorunlu asgari standartlar,
- Kalite politikası,
- Organik tarım,
- Tarımsal ürünlerin tanıtımı,
- Tarım ve kırsal kalkınma istatistikleri konu başlıklarında ayrıntılı düzenlemeler yer almaktadır.

Tarımla uğraşan ve/veya gelir düzeyi düşük olan kırsal kesimin ihtiyaçlarını karşılamaya ve gelir kaynaklarını çeşitlendirmeye yönelik tedbirlerin ele alındığı Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Politikası da bu fasıl altında yer almaktadır.

AB Ortak Tarım Politikası harcamaları, AB genel bütçesi altındaki iki fondan finanse edilmektedir. Bu fonlar, çiftçilere yapılan doğrudan ödemeler ile piyasa tedbirlerinin finanse edildiği “Avrupa Tarımsal Garanti Fonu” ile üye devletlerin kırsal kalkınma programlarını finanse eden “Kırsal Kalkınma İçin Avrupa Tarımsal Fonu”dur.

Katılım öncesi dönemde, AB mevzuatına uyum sağlanması ve uyumlaştırılan mevzuatın uygulaması için gerekli idari ve kurumsal altyapının oluşturulması gerekmektedir. Bu yapıların başında, çiftçilere verilen yardımların doğruluğunu kontrol ve tescil

eden “Entegre İdare ve Kontrol Sistemi”, çiftçilerin gelirlerine yönelik mikroekonomik verilerin toplandığı ve değerlendirildiği “Çiftlik Muhasebe Veri Ağı” ve sektöre yönelik yardımların ödemesini yapan “Ödeme Kuruluşları”dır. Bunun yanında, tarım ve kırsal kalkınmaya ilişkin “güvenilir istatistik verilerin” temini için gerekli mekanizmaların kurulması ve etkin bir biçimde kullanımı da yine bu fasıl çerçevesinde yapılması gereken çalışmalardır.

II. Bölüm

Faşlın Müzakere
Sürecindeki Mevcut
Durumu

II. FASLIN MÜZAKERE SÜRECİNDEKİ MEVCUT DURUMU

11 No'lu Tarım ve Kırsal Kalkınma Faslı'nın Tarama Sonu Raporu, Almanya Dönem Başkanlığı'nın 24 Ocak 2007 tarihli mektubu ile tarafımıza resmen iletilmiştir. Ankara Antlaşması Ek Protokolü'nün ayırım yapılmaksızın uygulanmasına ilişkin 1. kriter haricinde, faslın müzakerelere açılması için 5 adet kriter belirlenmiştir:

1. Türkiye, AB gereklerine uygun olarak akredite edilmiş bir IPARD (Katılım Öncesi Yardım Aracı - Kırsal Kalkınma Bileşeni) Ajansı kurmalıdır.
2. Türkiye, Ortak Tarım Politikasının mevcut eğilimine uygun biçimde üretimle ilişkili olmayan doğrudan destekler lehine, üretimle ilişkili doğrudan destek ödemeleri ve fiyat destek tedbirlerinin son yıllarda tarım bütçesindeki öneminin artma eğilimini tersine çevirmeye yönelik bir stratejiyi Komisyona sunmalıdır. Bu strateji, kamu iktisadi teşekküllerine verilen kamu desteğinin AB devlet yardımları kurallarına uyumlu hale getirilmesine ve bu teşekküllerin AB'nin şeffaflık kurallarına uyumuna yönelik adımları da içermelidir.
3. Türkiye, müzakerelerin başlatılması için yeterli bir düzeye erişilmesi amacıyla, hububat, şeker, süt, canlı hayvan, meyve ve sebze gibi hassas ürünleri de kapsayan ve tarım ve kırsal kalkınma alanında doğru ve güvenilir istatistiki bilginin teminine yönelik (hedefler, nihai tarihler, sorumlu makam ve maliyet tahminlerini dâhil) detaylı bir stratejiyi Komisyona sunmalıdır.
4. Türkiye, tarımsal arazilere ilişkin kontrollere hazırlık amacıyla, arazi tanımlama sistemi ile Ulusal Çiftçi Kayıt Sistemini daha fazla nasıl geliştireceğine ilişkin bir stratejiyi Komisyona sunmalıdır.
5. Türkiye sığır eti, büyükbaş hayvan (sığır-manda) ve türev ürünlerin ticaretinde uygulanan sınırlamaları kaldırmalıdır.

A. Açılış Kriterleri Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Fasıl, Ankara Antlaşması Ek Protokolü'nün tam olarak uygulanması şartının açılış kriteri olarak belirlendiği 8 fasıldan biridir. Diğer açılış kriterleri ile ilgili çalışmaların gelmiş olduğu aşama aşağıda özetlenmektedir:

- 4 Mayıs 2007 tarihli ve 5648 sayılı *Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu* Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile IPARD ajansı olarak faaliyette bulunmak üzere, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na (GTHB) bağlı olarak faaliyet gösterecek "Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK)" kurulmuştur. IPARD kapsamında ülkemize tahsis edilen fonların, ülkemizde 2007-2013 döneminde hangi kırsal alanlarda ve hangi tedbirler için kullanılacağına dair IPARD programı hazırlanmış ve AB tarafından onaylanmıştır. Ülkemize tahsis edilen fonun kullanılabilmesi için Avrupa Komisyonu denetçileri tarafından ülkemize gerçekleştirilen bir dizi ziyaret neticesinde alınan Komisyon Uygulama Kararları uyarınca, GTHB ve TKDK'nın merkezi birimleri, 42 İl Koordinatörlüğü ve 3 tedbir kapsamında IPARD fonlarının yönetim yetkileri devri gerçekleştirilmiştir. Böylece, 11. Fasıl için belirlenen ikinci açılış kriteri yerine getirilmiştir. Bu durum, Avrupa Komisyonu'nun 9 Temmuz 2013 tarihli mektubu ile resmi olarak teyit edilmiştir.
- Tarım sektöründeki desteklerin, AB destekleme sistemine yakınlştırılması ve kamu iktisadi teşekküllerine verilen kamu desteğinin AB devlet yardımları kurallarına uyumlu hale getirilmesine ilişkin bir strateji hazırlanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu alandaki çalışmalara AB fonlarıyla destek sağlanması amacıyla, AB ESEI (Genişletilmiş Avrupa Birliği'ne Entegrasyon Sürecini Destekleme Faaliyetleri) mekanizması kapsamında bir proje teklifi geliştirilmiştir. Proje ile söz konusu stratejinin önemli bir ayağını oluşturacak olan etki analizine yönelik olarak GTHB'nin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi öngörülmektedir.

- Tarım istatistiklerinin iyileştirilmesine yönelik açılış kriterinin karşılanması amacıyla, “Türkiye’de Tarım İstatistikleri Sisteminin İyileştirilmesine Yönelik Strateji Belgesi” üzerindeki çalışmalar, Avrupa Birliği Bakanlığı koordinasyonundaki “Tarım İstatistikleri Çalışma Grubu” tarafından yürütülmektedir. Söz konusu Strateji Belgesi’nin 2015 yılı içerisinde Avrupa Komisyonu’na sunulması öngörülmektedir.
- 11. Faslin 5. Açılış kriterinin karşılanması amacıyla GTHB tarafından hazırlanan “Tarım Araçlarının Tanımlanmasına ve Ulusal Çiftçi Kayıt Sisteminin Geliştirilmesine Yönelik Strateji Belgesi”, 2010’un Mart ayında Avrupa Komisyonu’na sunulmuştur. Belge, Avrupa Komisyonu tarafından yeterli bulunmuş ve Faslin 5. açılış kriteri yerine getirilmiştir.
- Sığır ve sığır eti ile türev mamullere uygulanan ticari sınırlamaların tamamıyla kaldırılmasına ilişkin açılış kriteri, 1/98 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ile ülkemiz tarafından AB’ye tanınan ancak 1996 yılından 2010 yılına kadar sığırların süngerimsi beyin hastalığı (BSE) riski nedeniyle yerine getirilmeyen tavizler nedeniyle getirilmiştir. Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı’nın (OIE) BSE hastalığı riski bakımından yaptığı sınıflandırmaya göre “ihmal edilebilir” ve “kontrol edilebilir” risk kategorilerinde yer alan tüm AB ülkelerinden (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi hariç) hâlihazırda sığır eti ithalatı gerçekleştirilebilmektedir. Ancak, mavidil ve schmallerberg gibi diğer hayvan hastalıkları bakımından üye ülkelerin farklı statüde olmaları nedeniyle çeşitli hayvan hastalıklarına ilişkin gerekliliklerin belirlendiği sağlık sertifikaları, Türkiye’ye ihracat yapmak isteyen üye devlet ile gerçekleştirilen ikili görüşmeler neticesinde nihai halini almaktadır. Bu nedenle, canlı büyükbaş hayvan ithalatı ise daha sınırlı sayıda AB üyesi ülkeden gerçekleştirilebilmektedir. Faslin ilgili açılış kriterini karşılamak için sığır ve sığır eti dışında türev ürünlere ilişkin kısıtlamaların da kaldırılması ve tüm AB üye ülkelerinden ayrımsız olarak ithalat gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

B. Kriterlerin Karşılanması İçin Yapılması Gerekenler

11. Fasil kapsamındaki en önemli hususlardan birisi ülkemiz tarımsal desteklerinin, AB'deki destekleme sistemi ile yakınlaştırılmasıdır. OTP kapsamında verilen desteklerin üretimden bağımsız, doğrudan destekleri içermesi nedeniyle, ülkemiz tarım sektörünün bu değişimin olası etkilerine karşın hazırlıklı olması gerekmekte, bu etkilerin sistematik olarak ortaya konacağı bir etki analizi çalışması yapılması önem arz etmektedir. Söz konusu çalışmanın sonuçlarına da yer verilecek bir "tarımsal destekleme strateji belgesi"nin önümüzdeki süreçte hazırlanması gerekecektir. Bu kapsamda, ilk çalışmalar GTHB bünyesinde başlamış, Bakanlığın "etki analizi" kapasitesinin geliştirilmesine yönelik bir proje hazırlanmıştır. Bununla birlikte, her genişleme sürecinde olduğu gibi tarımsal desteklerin dönüşümüne ilişkin karar, konunun mahiyeti nedeniyle siyasi karar alıcıların takdiriyle şekillenmektedir.

Tarım istatistiklerinin iyileştirilmesine yönelik strateji belgesinin hazırlıkları sürmekte olup, taslak strateji belgesinde öngörülen ilerlemelerin kaydedilebilmesi için öncelikli olarak GTHB'nin istatistik kapasitesinin güçlendirilmesi, Bakanlığın taşra teşkilatında yalnızca istatistikî verilerden sorumlu uzman personel istihdam edilmesi ve istatistik verilerin üretiminde kullanılan idari kayıtların güncelliğinin ve güvenilirliğinin temin edilmesi gerekmektedir. GTHB ile Türkiye İstatistik Kurumu arasındaki mevcut işbirliğinin artarak devam etmesi gerekmektedir.

Siğır ve siğır eti ile türev mamullere uygulanan ticari sınırlamaların kaldırılması konusunda daha ileri adımların atılması AB tarafından beklenmektedir.

III. Bölüm

Faşlın Temel

Politika Alanları

III. FASLIN TEMEL POLİTİKA ALANLARI

A. Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası

Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurucu üyeleri arasında ticaretin serbestleştirilmesine yönelik düzenlemeler çerçevesinde tarımsal ürünlerin gümrük birliğine dâhil edilmesi, beraberinde "tarım sektöründe ortak bir politika" oluşturulması gerekliliğini de getirmiştir. Böylelikle, tarım ürünleri için ortak piyasanın işleyişi ve gelişimi için OTP Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kuran Roma Anlaşmasının 38. Maddesi (Avrupa Birliği'nin işleyişine Dair Anlaşma-ABİA- 38. Madde) çerçevesinde oluşturulmuş, bu madde OTP'nin hukuki dayanağını oluşturmuştur.

1958 yılında gerçekleştirilen Stresa Konferansı'nda ilkeleri;

- Tek pazar,
- Ortak mali sorumluluk,
- Topluluk tercihi

olarak belirlenen ve 1962 yılında uygulamasına resmen başlanan OTP, üreticilere sağladığı yüksek oranlı desteklemeler ve koruma sayesinde, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde AB tarımının hızla toparlanmasını sağlamıştır. Ancak bu yüksek destek miktarları ve korumacılık uluslararası alanda tarım ürünleri ihracatçısı ülkeler tarafından yoğun bir biçimde eleştirilmiş, desteklemelerin tetiklediği üretim fazlası ve bütçe üzerinde oluşturduğu mali yük ile petrol krizi sonrası dış piyasalarda yaşanan dalgalanmaların neden olduğu Topluluk içi arz fazlası, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT, 1995 yılı itibarıyla Dünya Ticaret Örgütü- DÖ) çerçevesinde gerçekleştirilen çok taraflı ticaret görüşmeleri ve Topluluğun genişleme süreci, 1980'li yıllarda başlayan OTP reformlarına yön veren başlıca unsurlar olmuştur.

Günümüzde yaklaşık 500 milyon tüketiciye ve 12 milyon çiftçiye hitap eden OTP'nin, 2013 reformu ile birlikte genel hedefleri;

- Yeterli düzeyde gıda üretimi,
- Doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve iklim değişikliğine yönelik tedbirler
- Dengeli bölgesel kalkınma olarak belirlenmiştir.

Reform sonrası özellikle “çevre ve iklim” ile ilgili konular üzerinde yoğunlaşan OTP'nin finansmanını için 2014-2020 döneminde yaklaşık 363 milyar Avro bütçe ayrılmıştır.

1. Tarımsal Destekler

a. Konu İçeriği

OTP'nin birinci sütunu altında sağlanan tarımsal destekler, 2013 yılında gerçekleştirilen OTP reformu sonrasında 20 Aralık 2013 tarihinde yayımlanan (AB) 1307/2013 sayılı Tüzükte ayrıntıları sunulan “doğrudan ödemeler” aracılığıyla çiftçilere sağlanmaktadır. Bahse konu tüzükte doğrudan ödemeler altında yer alan desteklemelere ve bu desteklerden faydalanabilmek için çiftçilerin yerine getirmekle yükümlü olduğu kurallara yer verilmiştir.

Çiftçilerin, tarımsal desteklerden faydalanabilmek için, “başlıca gelir kaynağı ve faaliyeti tarım olan gerçek veya tüzel kişi” olarak belirlenen aktif çiftçi tanımına uyması gerekmektedir. Bununla birlikte, çiftçilerin bu destek programlarından faydalanabilmesi için, Türkiye - AB müzakerelerinde 12. Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası Faslı ile 27. Çevre Faslı kapsamına giren bazı mevzuatın belirli hükümlerine uyma koşulu da bulunmaktadır. “Çapraz uyum kuralları” adını alan bu kuralların ihlali durumunda çiftçilerin aldığı desteklerde ihlalin derecesine göre kesintiye gidilmektedir.

Yukarıda sıralanan temel şartları yerine getiren çiftçiler doğrudan ödemelerden

faaydalanabilmektedir. AB’de tarımsal destek bütçesinin önemli bir bölümünü “*Temel Ödeme Planı*” oluşturmaktadır. Bu destekler, üretimden bağımsız olarak verilen gelir destekleri niteliğindedir. Diğer bir deyişle, AB’de “*ürün esaslı destekleme*” yerine “*üretici esaslı destekleme*” temel ilke olarak benimsenmektedir. Ancak, üye devletler istisnai ve kısıtlı hallerde desteği üretimle ilişkilendirebilmektedir. Örneğin bir ürün, (AB) 1307/2013 sayılı Tüzüğü’nün 52. maddesinde yer verildiği şekliyle bir bölge için ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda öneme sahipse, üretimle ilişkili destek veren üye devletler, Birlik bütçesinden tarımsal destekler için kendilerine ayrılan payın %8’ini geçmeyecek şekilde ve verdikleri üretimle ilişkili desteklerin oranı %5’in üzerindeyse kendilerine tahsis edilen bütçenin %13’ünü geçmeyecek şekilde üretim ile ilişkili destek verebilmektedirler.

Doğrudan ödemeler altında bir diğer destek tedbiri ise *Genç Çiftçi Programı*’dır. Avrupa Birliği’nde tarım nüfusunun yaşlanması sorununun önüne geçilmesi amacıyla 2013 reformuyla tarım sektöründe faaliyet gösteren veya gösterecek 40 yaşın altındaki genç çiftçilere ek destek sağlanmaktadır. Bu destek çerçevesinde, başvuruda bulunan ve (AB) 1307/2013 sayılı Tüzüğü’nün 50. maddesinde yer alan genç çiftçi tanımına uyan üreticilere beş yıl boyunca aldıkları desteklerin %25’i oranında ilave destek ödemesi yapılmaktadır.

2013 reformunun getirdiği en önemli yeniliklerden biri de “çevre ve iklim” odaklı “*Yeşil Ödemeler*”dir. Buna göre, üye devletler (AB) 1307/2013 sayılı Tüzüğü’nün 47. maddesi çerçevesinde, Birlik tarafından kendilerine doğrudan ödemeler için ayrılan bütçenin %30’unu, aynı Tüzüğü’nün 46. maddesinde geçen tarımsal üretimde ekolojik odaklanma tanımı ile uyumlu faaliyet gösteren, 45. maddesinde ortaya konulduğu şekliyle mevcut çok yıllık otlak ve çayırları koruyan

ve 44. maddesindeki tanımlar çerçevesinde ekin çeşitlendirmesi yapan çiftçiler için ayırmakla yükümlüdür.

Yukarıda sıralanan destek programları dışında üye devletler doğrudan ödemeler mekanizması dâhilinde pamuğa özel destek¹, Ege Adaları'na özel destek programı, doğal kısıtı bulunan bölgelere özel destek programı ve POSEI² (Avrupa Birliği'ne bağlı okyanus ötesi adalar için geliştirilmiş olan bir tanımlama) ile de çiftçilere destek sağlamaktadır. Bunun dışında küçük çiftçilere özel bir program yoluyla, küçük çiftçilerin desteklere ulaşımında bazı bürokratik kolaylıklar sağlanmıştır.

Doğrudan ödemeler, Avrupa Birliği bütçesinden sağlanmaktadır. Üye devletlerin ulusal bütçelerinden verdikleri yardımlar ise **devlet yardımı** kuralına tabi olmaktadır.

b. Tarımsal Desteklerin Dağıtımı ve Kontrolü

Avrupa Birliği'nde tarımsal desteklerin yönetimi ve kontrolünde "Entegre İdare ve Kontrol Sistemi (IACS)" adı verilen bir kayıt ve kontrol mekanizması kullanılmaktadır. (AB) 1306/2013 sayılı Tüzüğün 67. ve 78. maddeleri arasında IACS bileşenlerine ve temel prensiplerine ilişkin çerçeve bilgiye yer verilmiştir. Tüzük uyarınca, IACS'ın temel bileşenleri;

- Her bir işletme için destekleme başvurularından elde edilen bilgilerin kaydedildiği elektronik bir veri tabanı,
- Tarım parselleri için bir tanımlama sistemi (Arazi Parseli Tanımlama Sistemi),
- Ödeme haklarının tanımlanması ve kaydı için bir sistem,
- Entegre kontrol sistemi,
- Ödeme haklarının sayısı ve miktarı ile istenebilecek diğer bilgilerin yer aldığı çiftçi destekleme başvuruları, Destekleme başvurusunda bulunan her bir çiftçinin kimliğinin kaydedileceği tek bir sistem şeklinde sıralanmıştır.

1 Münhasır olarak ürüne verilen tek destek kalemidir.

2 Programmes d'Options Spécifiques pour l'Eloignement et l'Insularité

Bununla birlikte, hayvancılıkla ilgili destekler için (AT) 1760/2000 ve (AT) 21/2004 sayılı Tüzükler çerçevesinde IACS kapsamında hayvan kimlik ve kayıt sisteminin de yer alması zorunluluğu getirilmiştir.

IACS altında yer alan bileşenler aracılığıyla çiftçilere sağlanacak destekler, kayıt altına alınmakta, arazi parselleri dijital olarak kaydedilerek başvuru beyanlarının doğrulanmasında coğrafi referans olarak kullanılmakta ve destek başvurusunda bulunan çiftçilerin bilgileri kayıt altına alınmaktadır. Sistem, elektronik ortamdaki idari kayıtların çapraz kontrolü ve yerinde kontroller temelinde işlemektedir. Sisteme girişi yapılan bilgiler, sistemde yer alan farklı veri tabanları ile eşleştirilme yoluyla kontrol edilmekte, bununla birlikte rasgele veya risk analiz tekniklerine göre seçilen çiftlikler yerinde kontrol edilerek veriler doğrulanmaktadır. Bu yolla AB tarafından çiftçilere sunulan desteklerin dağıtımındaki usulsüzlüklerin önüne geçilmesine çalışılmaktadır.

c. AB Uyum Sürecinde Tarımsal Destekler Alanında Sağlanan Gelişmeler

Tarımsal destekler, Türkiye-AB katılım müzakerelerinde 11. Tarım ve Kırsal Kalkınma Faslı'nın üçüncü ve beşinci açılış kriterlerine konu olmuştur. Üçüncü açılış kriteri çerçevesinde, ülkemizin Avrupa Komisyonu'na, ulusal tarımsal destek politikasını AB Ortak Tarım Politikası'nın günümüzdeki yönelimine uygun biçimde üretimle ilişkili olmayan doğrudan destekler lehine nasıl şekillendireceğine ilişkin bir strateji sunması gerekmektedir. Bahse konu stratejinin hazırlanması amacıyla, hâlihazırda GTHB'de bu alanda kapasite oluşturulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Tarımsal desteklerin yönetimi ve kontrolü ile ilişkili olan beşinci açılış kriteri çerçevesinde ise ülkemiz, 2010 yılı Mart ayında "Tarım Arazilerinin Tanımlanmasına ve

Ulusal Çiftçi Kayıt Sisteminin Geliştirilmesine Yönelik Strateji Belgesi’ni Avrupa Komisyonu’na sunmuş, söz konusu belge Avrupa Komisyonu tarafından yeterli bulunmuştur. Böylece faslın beşinci açılış kriteri karşılanmıştır. Bahse konu strateji belgesi ile uyumlu olarak Türkiye’de IACS ile “Arazi Parseli Tanımlama Sistemi’nin (LPIS)” kurulmasına yönelik bir pilot proje uygulanmış ve uygulamaya yönelik eylemler belirlenmiştir. Ayrıca, ihtiyaçların tespiti yapılmış, bu bağlamda, işleyen bir IACS’ın kurulması için gerekli yasal, kurumsal ve teknik altyapı gereklilikleri tanımlanarak, bu konuda eylem planı ve projeler belirlenmiştir. Öte yandan, IACS’ın bileşenlerinden birisi olan LPIS’in kurulmasına yönelik çalışmalar da başlanmıştır. Hayvan Kayıt ve Kimliklendirme Sistemi³ ise AB fonlarıyla kurulmuş olup, işler durumdadır.

2. Ortak Piyasa Düzeni

a. Konu İçeriği

OTP’nin önemli bir bileşenini oluşturan Ortak Piyasa Düzeni, tüm tarımsal ürün/ürün grubu piyasalarına ilişkin kuralları düzenlemektedir.⁴ OTP reform sürecinin son aşamasında 2013 yılı Aralık ayında yayımlanan, tarımsal ürünlerde piyasaların ortak düzenini⁵ oluşturan (AB) 1308/2013 sayılı Tüzük ile tarımsal ürünlerde piyasaların ortak düzeni kapsamında sağlanan yarımlar ve geri ödemelere ilişkin tedbirleri düzenleyen (AB) 1370/2013 sayılı Tüzük;

3 Ülkemizde büyükbaş hayvanların kaydı için Veteriner Bilgi Sistemi (TURKVET), küçükbaş hayvanların kaydı içinse Koyun ve Keçi Kayıt Sistemi kullanılmaktadır.

4 “2013 sonrası OTP Reformu” kapsamında gerçekleştirilen yeniden düzenleme öncesinde yürürlükte olan Tek Ortak Piyasa Düzenine ilişkin (AB) 1234/2007 sayılı Tüzük, daha önce 21 tarımsal ürün/ürün grubuna ilişkin ortak piyasa düzenlerini birleştirmişti. Bahsi geçen reform sonrası 2013 yılının Aralık ayında yayımlanan (AB) 1308/2013 sayılı Tüzük ile birlikte 23 tarımsal ürün/ürün grubunun yanı sıra “diğer tarımsal ürünlerin” eklenmesiyle birlikte Ortak Piyasa Düzeni, tüm tarımsal ürün/ürün grubunu kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

5 Terminolojik olarak Ortak Piyasa Düzeni (Common Market Organisation) olarak adlandırılmaktadır.

- piyasa müdahalesi ve özel depolamaya yönelik destekler,
- karkas sınıflandırma,
- üretim kısıtlama sistemleri (süt, şarap ve şekerde),
- yardım planları (meyve ve sebze, şarap, zeytinyağı, arıcılık ürünleri vb.),
- pazarlama standartları,
- şarap sektöründe etiketleme,
- önolojik (şaraba ilişkin) uygulamalar ve kalite planları,
- üretici işbirliği,
- ticaret mekanizmaları (ihracat geri ödemeleri, lisanslar ve tarife oranları kotaları),
- rekabet ile devlet yardımları konularında kuralları ortaya koymaktadır.

OTP reformu kapsamında yürürlüğe giren yeni düzenlemeyle birlikte temel olarak, tarım ürünleri piyasalarında piyasa-odaklı yaklaşım güçlendirilmektedir. Bu kapsamda, daha önce 2015 yılında kaldırılması öngörülen şeker kotalarının, üreticilerin serbestleşen piyasa koşullarına hazırlanmaları için gerekli geçiş süresinin tanınması amacıyla 2016/2017 piyasa yılının bitiminde sona ermesi hükmedilmiştir. Ayrıca, sorgum, hububata yönelik piyasa müdahalesi kapsamındaki ürünlerin dışında bırakılması; tereyağı için zorunlu özel depolama desteği sonlandırılmış; hayvan yemi ve kazinde yağsız süt ve süt tozu kullanımına verilen destek ile ipekböcekçiliğine yönelik destek uygulamadan kaldırılmıştır.

Ortak Piyasa Düzeni kapsamında ele alınan tarım ürünlerinde piyasa serbestleşmesinin yanında, çiftçiler için güvenlik ağıının güçlendirilmesi ve üreticiler arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi de yeni mevzuatta gözetilen unsurlar arasında yer almaktadır. Bu çerçevede, piyasalardaki olumsuz

gelişmelere yönelik istisnai tedbirlerin esneklik kazanması ile üretici örgütlerinin güçlendirilmesi önemli değişiklikler olarak dikkat çekmektedir.

b. Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Ortak Piyasa Düzenine İlişkin Kaydedilen Gelişmeler

AB'ye katılım sürecinde 11 No'lu Tarım ve Kırsal Kalkınma faslı altında yer alan Ortak Piyasa Düzeni, ülkemizin henüz sınırlı düzeyde uyum sağladığı alanlar arasında olmakla birlikte, GTHB koordinasyonunda bu alanda AB'ye uyum amacıyla teknik çalışmalar yürütülmektedir.

Bu bağlamda, GTHB, Et ve Süt Kurumu ile Avrupa Birliği Bakanlığı uzmanlarından oluşan çalışma grubu uhdesinde sığır, koyun ve keçi karkaslarının sınıflandırılmasına ilişkin mevzuat hazırlıkları devam etmektedir. Bu konuda yürütülen çalışmaların neticesinde oluşturulacak olan ikincil düzenlemelerin 2016 yılında yayımlanması öngörülmektedir.

Buna ilaveten, GTHB tarafından “Ortak Piyasa Düzenlerine Uyum Stratejisi” ve (AB) 1308/2013 sayılı Tüzük ile uyum için gerekli idari ve hukuki yapılara yönelik yol haritasının belirlenmesi amacıyla Türkiye-AB mali işbirliği kapsamında bir proje hazırlanmıştır. Proje, Avrupa Komisyonu tarafından uygun bulunması halinde, hayata geçirilecektir.

3. Organik Tarım

a. Konu İçeriği

AB'de organik tarım mevzuatı;

- (AET) 2092/91 sayılı “Tarımsal Ürünlerin Organik Üretimi ve Tarımsal Ürün ve Gıdalara Yönelik İşaretler” başlıklı Tüzüğü yürürlükten kaldıran 834/2007 sayılı “Organik Üretim ve Organik Ürünlerin Etiketlendirilmesi” başlıklı Konsey Tüzüğü, ile

- (AT) 834/2007 sayılı Tüzüğü'nün uygulanmasına ilişkin ayrıntılı kuralları belirleyen (AT) 889/2008 sayılı Komisyon Uygulama Tüzüğü'nden oluşmaktadır.

Bu Tüzükler, organik tarıma ilişkin çiftlik üretimi, hayvansal üretim, bitkisel üretim, deniz yosunu üretimi ve su ürünleri üretimi kurallarını ve geçiş sürecine, paralel üretim ve tohum veri tabanına, bazı istisnai durumlara ve bunların uygulanmasına ilişkin ayrıntılı düzenlemeleri içermektedir.

Etkili bir *kontrol ve denetim sisteminin* işlemesi, özellikle organik tarım alanında büyük önem arz etmektedir. AB'de organik tarımın en önemli ölçütlerinden biri, üretimin her aşamasının kontrollü olması ve belgelendirilmesidir. Üye devletlerde, risk değerlendirmesi temelinde yürütülen kontrollerin sorumluluğu, bir veya daha fazla yetkili kuruluş tarafından üstlenilmektedir. Belirli koşullarda, bu kuruluşlar kontrol yetkilerini EN 450116 ve ISO65 standartları çerçevesinde akredite olmuş kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarına devredebilmektedir.

Kontrol ve sertifikasyon kuruluşları, üretimini sertifikalandırdıkları çiftçileri belirli dönemlerde denetlemektedir. Denetimler sonucu, kurallara aykırılık tespit edilmesi halinde çiftçinin organik tarım üretim sertifikası iptal edilebilmekte veya söz konusu uyumsuzluk sorumlu kurum/kuruluşa bildirilerek, ulusal mevzuat çerçevesinde yaptırımlar uygulanabilmektedir. Kontrol ve denetimin diğer önemli bir ayağını ise, organik olmayan ürünlere yönelik uygulamalar oluşturmaktadır. AB kendi iç pazarında satışa sunulacak organik olmayan ürünlerin paketlerinde veya reklamlarında tüketiciyi yanıltıcı "biyo" ve "eko" gibi ifadelerin veya türevlerinin kullanımını yasaklamıştır.

⁶ Bu konu hakkında daha ayrıntılı bilgi için, bakınız: "TÜRKAK'ın Tanık Olacağı İyi Tarım Uygulamaları, Organik Tarım ve Global GAP Sertifikasyonu Denetimlerine İlişkin Kurallar Rehberi".

AB organik tarım mevzuatı çerçevesinde, AB üyesi olmayan üçüncü ülkelerle yapılacak ticaret de birtakım kurallara tabidir. Üçüncü ülkelerden gerçekleştirilecek organik ürün ithalatına ilişkin kurallar (AT) 1235/2008 sayılı ve “Üçüncü Ülkelerden Organik Ürün İthalatına İlişkin Düzenlemeler Hususunda (AT) 834/2007 sayılı Tüzüğün Uygulanmasına Yönelik Ayrıntılı Kurallar” başlıklı Tüzük ile belirlenmiştir. (AT) 834/2007 sayılı Tüzüğün 32. ve 33. maddelerinde üçüncü ülkelerden yapılacak ithalata ilişkin hükümler yer almaktadır.

Buna göre:

- Ürünün; üretimi etkileyen uygulama kurallarına olduğu kadar, organik üretime yönelik amaç ve ilkelere, üretim kuralları ve etiketleme kurallarına uygun olması;
- İhracatçılar dâhil tüm operatörlerin, tanınmış bir denetim otoritesi ya da kontrol kuruluşu tarafından kontrollere tabi tutuluyor olması;
- Tüm operatörlerin istenildiğinde/gerektiğinde ithalatçılara ve ulusal otoritelere gerekli belgeleri ibraz etmesi durumunda; üçüncü ülkeden ithal edilecek ürünün organik ürün adı altında AB pazarına sunulabilmesi mümkündür.

Bu kapsamda, Avrupa Komisyonu, üçüncü ülkelerde kontrolleri yürütecek ve belge denetimini yapacak denetim otoriteleri ve kontrol kuruluşları dâhil olmak üzere ilgili denetim otoritelerinin ve kontrol kuruluşlarının bir listesini yayımlamaktadır. Bu kontrol kuruluşları, EN 45011 ya da ISO 65 standartlarına göre akredite edilmiş olmak zorundadır. Kontrol kuruluşlarının denetimi ise Komisyon tarafından gerçekleştirilmektedir.

(AT) 1235/2008 sayılı Tüzük, (AT) 834/2007 sayılı Tüzükte yer alan ithalat hükümlerine yönelik ayrıntılı kuralları belirlemektedir. Buna göre, Komisyon, (AT) 834/2007 sayılı

Tüzüğün ilgili hükmü uyarınca AB ülkelerinin organik ürün ithalatı yapabileceği üçüncü ülkelerin listesini oluşturmaktadır. Bahse konu liste, (AT) 1235/2008 sayılı Tüzüğün Ek-3'ünde yer almakta olup, listede hâlihazırda 11 ülke⁷ yer almaktadır.

Bir ülkenin üçüncü ülke listesine dâhil edilebilmesi için öncelikle, üçüncü ülke temsilcisi tarafından listeye alınmaya yönelik talepte bulunulması ve bu talebi takiben teknik bir dosya hazırlanması gerekmektedir. Üçüncü ülke başvurusunun inceleme aşamasında ve üçüncü ülke listeye dâhil olduktan sonra, Komisyon, bir veya daha fazla sayıda gerçekleştirilen yerinde kontrollere ilişkin olarak bağımsız uzmanlar tarafından hazırlanmış raporlar dâhil, herhangi ek bir bilgi sunulmasını talep edebilir. Ayrıca, Komisyonun belirlediği uzmanlar tarafından, şüpheli uygunsuzluklara yönelik olarak, risk değerlendirmesi temelinde yerinde denetimler yapılması da mümkündür. Komisyon, teknik dosyanın ve sunulan diğer bilgilerin yeterli olduğuna kanaat getirdiği takdirde, söz konusu ülkeyi üç yıllığına listeye dâhil etmektedir. Bu üç yıllık sürenin sonunda gerekli koşulların karşılanmaya devam edildiği doğrulandığı takdirde, Komisyon listede kalış süresini uzatabilmektedir.

b. Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Organik Tarım Alanında Sağlanan Gelişmeler

1 Ocak 2009 tarihinden itibaren yürürlüğe giren (AT) 834/2007 sayılı Konsey Tüzüğü ve 889/2008 sayılı Uygulama Tüzüğü ile uyum sağlamak amacıyla 2005 yılında çıkarılan “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”te değişiklikler yapılmış ve AB’nin yeni mevzuatı ile uyumlu “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” 18.08.2010 tarihli ve 27676 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁷ Arjantin, Avustralya, Kanada, Kosta Rika, Hindistan, İsrail, Japonya, İsviçre, Tunus, ABD, Yeni Zelanda.

Ülkemiz tarafından AB'nin üçüncü ülkeler listesine girmek için 2003 yılında Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla yapılan başvuru, Avrupa Komisyonu'nda incelenme aşamasındadır. İlk başvuru tarihinden bu yana ulusal mevzuatta yapılan değişiklikler, Avrupa Komisyonu'na düzenli olarak bildirilmektedir. Hâlihazırda yürürlükte olan organik tarım mevzuatımız; sertifika sayısı, ithalat rejiminde uygulanan resertifika, geçiş süreci, numune alımı ve risk değerlendirmesine ilişkin prosedürler ve uygunsuzluk bildirimine ilişkin hususlar dışında AB mevzuatıyla uyumludur.

2003 yılında yapılan başvuruya istinaden, 10-14 Haziran 2013 tarihleri arasında, ülkemiz teknik dosyasını inceleyen Avrupa Komisyonu uzmanlarından oluşan bir heyet tarafından İzmir ve çevresinde faaliyet gösteren organik tarım kontrol ve sertifikasyon kuruluşları ve müteşebbislere yönelik denetimler gerçekleştirilmiştir. Denetim raporu çerçevesinde çalışmalar devam etmektedir.

4. Coğrafi İşaretler

a. Konu İçeriği

Avrupa Birliği (AB) mevzuatında tarımsal ürün ve gıdaların coğrafi işaret tesciline ilişkin hükümler (AB) 1151/2012 sayılı *"Tarımsal Ürünler ve Gıdalara İlişkin Kalite Düzenlemeleri Hakkında Tüzük"* ile düzenlenmektedir. Söz konusu tüzüğün 2inci maddesinin 1 inci fıkrasında coğrafi işaret tescili yapılabilecek ürünler olarak *"insan tüketimine yönelik tarım ürünleri ve gıdalar"* belirlenmiştir. Tüzük kapsamında, üç konu başlığı altında coğrafi işaret başvurusu yapılabilmektedir.

- **Menşe Adı:** Bir ürünün, nitelikleri itibarıyla sadece özel bir coğrafi çevreye özgü olduğunu gösteren ve tüm üretim aşamalarının o coğrafi çevrede yapıldığını gösteren coğrafi işarettir. (designation of origin-PDO)

- **Mahreç İşareti:** Bir ürünün ünü, nitelikleri ve diğer özelliklerinin belirli bir coğrafi çevreye özgü olduğunu ve üretim aşamalarından en az birinin o bölgede yapıldığını gösteren coğrafi işarettir. (geographical indication-PGI)

- **Geleneksel Özellikli Ürün Adları:** Bir ürünün, en az 30 yıl nesilden nesille aktarılan ve benzer ürünlerinden açıkça ayıran üretim metotları ile üretildiğini gösteren coğrafi işarettir. (Traditional Speciality Guaranteed-TSG)

AB’de mevcut coğrafi işaret başvuruları ve onaylanmış ürünler Avrupa Komisyonu’nun DOOR adlı veri tabanı üzerinden kontrol edilebilmektedir. Avrupa Komisyonu, başvuruların (AB) 1151/2012 sayılı tüzükte belirtilen şartlara uygun olduğu kanaatine varırsa, söz konusu başvurular AB Resmi Gazetesi’nde yayımlanmaktadır. Başvurunun AB Resmi Gazetesi’nde yayımlanmasını takip eden ilk 3 ay içinde üye devlet ya da üçüncü ülkelerin resmi otoriteleri ya da üçüncü ülkelerde yerleşik bulunan ve meşru çıkarı olan gerçek ya da tüzel kişiler tarafından itirazda bulunulabilmektedir. Avrupa Komisyonu belli bir süre sonunda itiraza ilişkin olarak tarafları istişarelerde bulunmaya davet etmekte ve istişarelerin sonucunu da göz önünde bulundurarak tescil ya da iptal kararı vermektedir.

Bu üç konu başlığı altında tescil başvurusu yapma hakkına sahip olan kişiler ilgili AB tüzüğünde coğrafi işarete konu olan ürünle ilgili çalışan üretici veya imalatçılardan oluşan herhangi bir birlik olarak tanımlanan gruplar olarak belirlenmiştir. Üçüncü ülke başvurularında ise üretici grupları başvurularını ilgili ülke yetkili makamları aracılığıyla da gerçekleştirebilmektedir.

AB’de coğrafi işaret tesciline konu ürünler: binalar, çikolata ve türev ürünler, ekmek, hamur, kek, şekerleme, bisküvi ve diğer ekmek mamulleri, bitki özlerinden elde

edilen içecekler, makarna, tuz, doğal sakız ve reçineler, hardal ezmesi, saman, kuru ot, temel yağlar, şişe mantarı, kırmızı böcek boyası, çiçekler ve süt bitkileri, pamuk, yün, hasır, ayrıştırılmış keten, deri, kürk, kuştüyü, taze et, peynirler, et ürünleri, sıvı ve katı yağlar ile yumurta, bal, tereyağı gibi gıda ürünleri, tarım ürünleri ve alkollü içecekler ile şaraplar.

b. Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Coğrafi İşaretler Alanında Sağlanan Gelişmeler

Ulusal mevzuatımızda coğrafi işaretlerin tescili ve korunması 1995 yılında yürürlüğe giren “555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK)” ile düzenlenmektedir. Söz konusu KHK’nın 1inci maddesinde KHK kapsamında koruma alabilecek ürün grupları doğal ürünler, tarım, maden ve el sanatları ürünleri ile sanayi ürünleri olarak belirtilmiştir. Bu ürün grupları çerçevesinde menşe adı ve mahreç işareti konu başlıkları altında Türk Patent Enstitüsü’ne (TPE) coğrafi işaret başvurusu yapılabilmektedir.

Diğer taraftan, AB’nin üçüncü ülkelere yönelik yukarıda bahsedilen prosedürler doğrultusunda, ülkemiz tarafından Avrupa Komisyon’una yapılmış beş adet tescil başvurusu bulunmaktadır. Bu başvurulardan üç tanesi mahreç işareti, iki tanesi ise menşe adı kapsamındadır. Başvurusu yapılan ürünler, ülkemiz mevzuatına göre TPE tarafından ülkemizde tescil edilmiştir.⁸

İlk başvuru 24 Ağustos 2008 yılında **Aydın İnciri**’nin menşe adı olarak tescil edilmesine ilişkindir. İkinci başvuru, **Antep Baklavası**’nın mahreç işareti olarak tesciline ilişkin olup, 10 Temmuz 2009’da yapılmıştır. Üçüncü başvuru 13 Ağustos 2012’de **Afyon Sucuğu ve Afyon Pastırması**’na yönelik mahreç işareti başvurusudur. Son

⁸ Antep Baklavası: 28.03.2005; Aydın İnciri: 09.12.2003; Afyon Sucuğu ve Afyon Pastırması: 31.12.2003, Malatya Kayısı: 31.07.2000.

başvuru ise 13 Mayıs 2014’de **Malatya Kayısı**’na yönelik menşe adı başvurusudur.

2009 yılında gerçekleştirilen Antep Baklavası’nın mahreç işareti olarak tesciline ilişkin başvurumuzun AB tarafından onaylandığına ilişkin bilgi, 21 Aralık 2013 tarihli AB Resmi Gazetesi’nde yayımlanmıştır. Yapılan diğer başvurularımız ise halen Avrupa Komisyonu tarafından incelenmektedir. Bu çerçevede ülkemiz tarafından Avrupa Komisyonu’na tarım ürünleri ve gıdalar bakımından başvuru yapılabilecektir. Başvurunun sonuçlanması itiraz gelip gelmemesine göre değişmekte olup, her halükarda bir yılı aşkın bir süreyi bulmaktadır.

5. Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Politikası

a. Konu İçeriği

Avrupa 2020 Stratejisi’nde belirlenen “akıllı”, “sürdürülebilir” ve “kapsayıcı” büyüme hedefleri doğrultusunda 2013 yılı Aralık ayında yasalaraşan OTP reform paketi, OTP’nin finansmanı, yönetimi ve izlenmesine dair kurallar, çiftçilere sağlanan tarımsal destekler ve tarım ürünleri piyasalarına ilişkin kuralların yanı sıra kırsal kalkınma politikasında da bir takım değişiklikler getirmiştir. AB kırsal kalkınma politikasının yapısı ve işleyişine dair kurallar (AB) 1305/2013 sayılı Tüzük kapsamında ele alınmış olup, bu Tüzük’te yer alan hükümlerin uygulanmasına dair ayrıntılı kurallar ise (AB) 807/2013 ve (AB) 808/2013 sayılı Tüzükler tarafından belirlenmiştir.

Kırsal alanların, çevre, iklim, rekabet edebilirlik, yenilikçilik, sürdürülebilirlik gibi unsurları gözetilen nitelikte kalkınmasını teşvik eden AB kırsal kalkınma politikası kapsamında, tarım sektörünün rekabet gücünün artırılması, doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve iklim değişikliğiyle mücadele ile yeni istihdam alanlarının oluşturulmasını da kapsayan kırsal ekonomilerin ve toplulukların kalkınması hedeflenmektedir.

Bu hedefler ışığında 6 politika önceliği belirlenmiştir:

1. Bilgi transferi ve yenilikçilik

- Tarım ve ormancılık ile araştırma ve yenilikçilik arasındaki bağın güçlendirilmesi
- Tarım ve ormancılık sektörlerinde hayat boyu öğrenme programlarının desteklenmesi
- Kırsal alanlarda yenilikçiliğin ve bilgi tabanının güçlendirilmesi

2. Tarımda rekabet gücünün artırılması

- Yapısal sorunlarla karşılaşılan bölgelerde çiftliklerin yeniden yapılandırılması
- Genç çiftçilerin teşvik edilmesi

3. Gıda zincirinin oluşturulması ve risk yönetimi

- Kalite programları, yerel pazarlarda teşvik sistemi ve üretici grupları oluşturulması yoluyla birincil üreticilerin gıda zincirine entegre edilmesi
- Çiftlik risk yönetiminin desteklenmesi

4. Ekosistemin korunması ve iyileştirilmesi

- Biyoçeşitliliğin korunması ve iyileştirilmesi
- Su kaynakları ve toprak yönetiminin geliştirilmesi

5. Kaynakların verimli kullanılması ve düşük karbon ekonomisine geçişin teşviki

- Tarımda su kullanımı verimliliğinin artırılması
- Tarımda ve gıda işleme sektöründe enerji kullanımı verimliliğinin artırılması
- Yenilenebilir enerji kullanımının teşvik edilmesi
- Tarım kaynaklı azot oksit ve metan salınımının azaltılması

- Tarım ve ormancılık sektörlerinde karbon tutulumunun geliştirilmesi

6. Kırsal alanlarda sosyal içermeyi gözetme, yoksulluğu azaltma ve ekonomik kalkınmayı sağlama

- Ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesinin teşviki
- Küçük işletmelerin ve istihdamın artırılması
- Bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimin ve bunların kullanımının artırılması

AB kırsal kalkınma politikasının diğer AB politikalarıyla birlikte ele alınması ve esneklik sağlanması gereksiniminden hareketle yeni yaklaşımda, Birlik düzeyinde bir “Ortak Stratejik Çerçeve (Common Strategic Framework)” oluşturulması, böylelikle “Avrupa Tarımsal Kırsal Kalkınma Fonu”, “Avrupa Sosyal Fonu”, Uyum Fonu” ve “Avrupa Denizcilik ve Balıkçılık Fonu’nun” entegre bir yaklaşımla kullanılması öngörülmektedir. Ortak Stratejik Çerçeve’de, Avrupa 2020 Stratejisi’nde belirlenen hedefler ışığında her bir fon için amaçlar ortaya konulmaktadır.

Bahse konu çerçeve belgesi, AB fonları arasında uyumun ve tamamlayıcılığın sağlanması; fonların kullanımına ilişkin ortak kuralların ve ilkelerin ortaya konması; bunun yanında her fonun kendi önceliklerini gerçekleştirebilmesi için yeterli esnekliğin sağlanmasını amaçlamaktadır.

AB kırsal kalkınma politikasında belirlenen amaç ve öncelikler doğrultusunda, üye ülkelerin kırsal alanların sorunlarını ve ihtiyaçlarını göz önüne alarak uygulamaya koyabileceği tedbir menüsü belirlenmiştir:

- Bilgi transferi ve bilgilendirme faaliyetleri
- Danışmanlık hizmetleri, çiftlik yönetimi ve çiftlik destek hizmetleri

- Tarım ürünleri ve gıda maddelerine yönelik kalite planları
- Fiziki varlıklara yatırımlar
- Doğal afetler ve felaketler neticesinde zarar gören tarımsal üretim potansiyelinin tazmini ve uygun önleyici tedbirlerin belirlenmesi
- Çiftlik ve iş geliştirme
- Kırsal alanlarda temel hizmetlerin sunumu ve köy yenileme programı
- Ormanlık alanlara yatırım ve ormanların yaşayabilirliğinin geliştirilmesi
- Ağaçlandırma ve ağaçlık alanların oluşturulması
- Tarım-orman sistemlerinin oluşturulması
- Orman yangınları, doğal afetler ve felaketler neticesinde ormanlarda zararın önlenmesi ve oluşan zararların tazmin edilmesi
- Orman ekosistemlerinin çevresel değerlerinin ve dirençliliğinin geliştirilmesine yönelik yatırımlar
- Orman teknolojilerine, orman ürünlerinin işlenmesi, hareketi ve pazarlanmasına yatırımlar
- Üretici gruplarının ve örgütlerinin kurulması
- Tarım-çevre-iklim
- Organik tarım
- Natura 2000 ve Su Çerçeve Direktifi ödemeleri
- Doğal ve diğer özel kısıtlara maruz alanlara yönelik ödemeler
- Hayvan refahı
- Orman-çevre ve iklim hizmetleri ile orman koruma
- Kırsal aktörler arasında işbirliği
- Risk yönetimi

- Ürün, hayvan ve bitki sigortası
- Olumsuz iklim olayları, hayvan ve bitki hastalıkları, haşere istilası ve çevre olaylarına yönelik yatırım fonu
- Gelir istikrar aracı
- Kırsal Ekonomi ve Kalkınma Faaliyetleri Arasındaki İlişkiler (LEADER)

b. Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Kırsal Kalkınma Alanında Kaydedilen Gelişmeler

Katılım sürecinde AB müktesebatının uyumlaştırılması ve uygulanması yönünde alınması gereken siyasi, ekonomik, yasal ve idari tedbirler için AB tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) vasıtasıyla hibe nitelikli destek sağlanmaktadır. 2007-2013 dönemi IPA fonlarının kullanımı, 2016 yılına kadar devam edecektir. Tarım, balıkçılık ve kırsal kalkınma alanlarında üreticilerin kullanımına yönelik olarak, AB tarafından Türkiye'ye tahsis edilen hibe destekleri, söz konusu mekanizmanın bir bileşeni olan Katılım Öncesi Yardım Aracı-Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD) altında verilmektedir.

2016 yılına dek uygulanacak olan IPARD Programı (2007-2013) kapsamında Türkiye'ye yaklaşık 854 milyon Avro AB hibesi tahsis edilmiştir. Eş finansman ilkesi gereği Türkiye Cumhuriyeti katkısı da hesaba katıldığında faydalanıcılara yaklaşık 1 milyar 140 milyon Avro hibe imkânı sağlanmıştır.

IPARD programı çerçevesinde kaynaklar, GTHB'nin ilgili kuruluşu olan TKDK aracılığıyla kullanılmaktadır. AB kuralları, kaynakların kullanılmaya başlanabilmesi için fonların yönetiminin Türkiye'ye devredilmesini gerektirdiğinden, başta TKDK merkez ve taşra teşkilatı olmak üzere, süreçte yer alan bazı kurumların AB tarafından denetimleri gerçekleştirilmiş olup, hâliha-

zırda fonlar 3 tedbir⁹ için 42 ilde¹⁰ kullanılmaktadır.

10 Kasım 2014 tarihinde ilan edilen 13. başvuru çağrısı kapsamında toplam 3650 proje önerisi TKDK'ye iletilmiştir. Değerlendirme süreci tamamlanan 12 başvuru çağrısı kapsamında toplam yatırım miktarı 3,956,311,337 TL olan 8124 proje sözleşmeye bağlanmış; 7164 proje tamamlanmış; ödeme talep paketini sunan faydalanıcılara toplam 1,486,354,690.30 TL tutarında ödeme gerçekleştirilmiştir.¹¹

2014-2020 bütçe dönemini kapsayan ve 2023 yılına kadar uygulanacak olan IPARD-II programı için hazırlık çalışmaları devam etmektedir. IPARD-II programı kapsamında AB, üreticilerimizin yararlanması amacıyla ilave olarak 800 milyon Avro'yu aşkın bir bütçe daha aktaracaktır. Ulusal katkı ve üretici katkısı da hesaba katıldığında, kırsal kalkınma yatırımları için IPARD programı ile 2 milyar Avro'yu aşkın bir yatırım meblağı gerçekleştirilmiş olacaktır.

9 101 no'lu "Tarımsal İşletmelerin Yeniden Yapılandırılması ve Birlik Standartlarına Ulaştırılmasına Yönelik Yatırımlar" tedbiri; 103 no'lu "Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanmasının Yeniden Yapılandırılması ve Birlik Standartlarına Ulaştırılmasına Yönelik Yatırımlar" tedbiri ve 302 no'lu "Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi" tedbiri

10 Afyon, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Ardahan, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çorum, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Karaman, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muş, Nevşehir, Ordu, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Tokat, Trabzon, Uşak, Van, Yozgat.

11 Başvuru çağrıları kapsamında sunulan proje tekliflerinin değerlendirilmesinin tamamlanması, uygun bulunan projelerin sözleşmeye bağlanması, yürütülmekte olan projelerin tamamlanması veya projeler kapsamında AB hibesi için uygunsuz harcama tespit edilmesi durumlarında bu verilerde değişiklik gözlenmektedir.

IV. Bölüm

Fasıl Kapsamında
Gerçekleştirilen
ve Devam Eden
Projeler

IV. FASIL KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN VE DEVAM EDEN PROJELER

11. Tarım ve Kırsal Kalkınma Faslı kapsamında Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) programlamasına hâlihazırda bütçesi 70.233.418 Avro olan 12 proje dâhil edilmiştir.

A. Uygulaması Tamamlanan Projeler

1. 2004 yılı programlamasında yer alan “**Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Organik Tarım Alanında AB ile Mevzuat Uyumunun Sağlanması Projesi**” kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler şu şekilde sıralanabilir;
  - Türk ve AB Organik Tarım Mevzuatı karşılaştırılarak mevzuat uyumu için tavsiyeler oluşturulması,
  - AB’ye organik ürün ihracatı için, üçüncü ülkeler listesine girmek üzere başvuru hazırlıkları,
  - Türkiye Organik Tarım ve Gıda Eylem Planı’nın hazırlanması,
  - 5 ilde (İzmir, Düzcce, Adana, Erzurum ve Kütahya) farklı ürünler için projelerin uygulanması,
  - IPARD programının organik tarım faaliyetleri için tavsiyelerin geliştirilmesi,
  - Organik tarım mevzuatının uygulanması için gerekli idari yapı konusunda tavsiyeler oluşturulması,
  - GTHB personelinin organik tarım politikası konusunda eğitilmesi, eğitimciler için rehberlerin hazırlanması, bilgi ve iletişim ihtiyaçları analizi,

gerçekleştirilmiştir. (Bütçe: 1.260.000 Avro)

2. 2004 yılı programlamasında yer alan “**Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikasının Uygulanmasına Hazırlık Projesi**” kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler şu şekilde sıralanabilir;

- 2 pilot ilde LPIS’in kurulmasında esas alınacak referans parselin ve alt-yapı yatırımlarının belirlenmesi,
- Çiftçiler tarafından kolayca kullanılabilecek bir IACS’in çerçevesinin oluşturulması,
- İşleyen bir IACS’in kurulması için yasal, kurumsal ve teknik alt-yapı gerekliliklerinin tanımlanması,
- Sistemlerin kurulması ve işletilmesi için eylem planı ve proje önerilerinin ortaya konması,

gerçekleştirilmiştir.

Aynı projenin “Kırsal Kalkınma Planının Etkin Uygulanması için İdari Kapasitenin Güçlendirilmesi” bileşeni kapsamında ise aşağıdaki faaliyetler gerçekleştirilmiştir;

- IPA Kırsal Kalkınma Planı’nın hazırlanmasından sorumlu olan Yönetim Otoritesi ile Planın uygulanmasından sorumlu IPARD Ajansının yapısının tanımlanması ve Ajansın kurulmasına yönelik Kanun Taslağı’nı hazırlanması,
- Kurumsal kapasitenin oluşturulması adına düzenlenen eğitim faaliyetleri ile birlikte, GTHB’nin, ilgili diğer Bakanlıklar ve Sivil Toplum Kuruluşları personelinin IPARD Programı ve tedbirlerine yönelik temel bilgi ve becerileri geliştirilmesi,
- Gelecekte kullanılmak üzere bir “İletişim Stratejisi” hazırlanması, toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik kampanyalarda kullanılmak üzere bir internet sitesi kurulması,
- IPA Kırsal Kalkınma Planı ve plan tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin rehberler hazırlanması. (Bütçe: 2.075.000 Avro)

3. 2005 yılı programlamasında yer alan **“Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) Kırsal Kalkınma Ödeme Ajansının Kurulması Projesi”** kapsamında; IPARD Ajansı’nın kurulmasına ilişkin teknik destek sağlanmıştır. Merkez ve il koordinatörlüklerindeki birimlerinin görev tanımlarının belirlenmesinden, IPARD programında yer alan her bir tedbir için başvuru formlarının oluşturulması ve personelin eğitilmesine kadar bir dizi faaliyet gerçekleştirilmiştir. (Bütçe: 5.199.000 Avro)
4. 2006 yılı programlamasında yer alan **“Pilot Türk Çiftlik Muhasebe Veri Ağı’nın Kurulması Projesi”** kapsamında; Türkiye’de Çiftlik Muhasebe Veri Ağı’nın (FADN) uygulanması için gerekli mevzuat ve idari yapının çerçevesi oluşturulmuş, FADN uygulanması için 9 pilot ilde seçilen çiftliklerden veri toplanmış, değerlendirilmiş ve test edilmesi için Avrupa Komisyonuna iletilmiştir. (Bütçe: 1.240.000 Avro)
5. 2007 yılı programlamasında yer alan **“Tarımsal İstatistik Kalitesinin İyileştirilmesi Projesi”** kapsamında; GTHB personelinin AB metodları ile uyumlu anket tasarım ve güvenilir veri toplama konusunda eğitimi gerçekleştirilmiş, temel donanım ve yazılımın tedarik edilmiş, pilot illerde (Adana, Konya) mısır ve buğdayda erken rekolte tahmini konusunda yeni metodolojilerin kullanılması sağlanmıştır. (Bütçe: 1.150.150 Avro)
6. 2008 yılı programlamasında yer alan **“IPARD Kapsamında Çevre ve Kırsal Tedbirlerinin Uygulanmasına Hazırlık Projesi”** kapsamında; IPARD tarım-çevre tedbirlerinin uygulanmasına yönelik olarak, Yönetim Otoritesi ve TKDK’nın kurumsal kapasitesi güçlendirilmiş, taslak tedbir fişi nihai hale getirilmiş ve Avrupa Komisyonu’na görüşe sunulmuştur. Tarım-çevre tedbirlerinin hazırlanması ve uygulanması konusunda ilgili kurumların ve kamuoyunun bilinci artırılmıştır. (Bütçe: 1.140.000 Avro)
7. 2009 yılı programlamasında yer alan **“Pilot Çiftçi Muhasebe Veri Ağı (FADN) Projesinin**

Kapsamının Genişletilmesi ve Sürdürülebilirliđinin Sağlanması Projesi” kapsamında; 9 pilot ilde başlatılan FADN uygulamasının 12 bölgeyi içine alacak biçimde genişletilmesi için kurumsal yapı gözden geçirilmiş, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi için eğitim verilmiş ve FADN uygulamalarının geliştirilmesine yönelik tanıtım çalışmaları yapılmıştır. (Bütçe: 1.450.000 Avro)

B. Uygulaması Devam Eden Projeler

- 2010 yılı programlamasında yer alan **“Arazi Parseli Tanımlama Sisteminin Dijitalleştirilmesi Projesi”** kapsamında; Türkiye’nin tamamına yönelik ham görüntünün satın alınarak orto-fotoların oluşturulması, bu verilerin kalite kontrollerinin yapılması ve orto-fotolar kullanılarak oluşturulacak dijital referans parcellerden LPIS veri tabanının kurulması öngörülmektedir. (Bütçe: 46.200.000 Avro)

C. Uygulamasına Önümüzdeki Dönemde Başlanacak Olan Projeler

- 2011 yılı programlamasında yer alan **“Entegre İdare ve Kontrol Sistemi Kapasitesinin Oluşturulması Projesi”** GTHB’de Entegre İdare Kontrol Sistemi’ne ilişkin idari kapasitenin geliştirilmesi öngörülmüştür. (Bütçe: 1.484.628 Avro)
- 2013 yılı programlamasında yer alan **“Risk Değerlendirmesi, IACS Yazılımı ve Yerinde Kontroller Konusunda İdari Kapasitenin Geliştirilmesi Projesi”** projesi ile GTHB’nin bu alandaki idari kapasitenin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. (Bütçe: 6.400.000 Avro)
- 2013 yılı programlamasında yer alan **“Çapraz Uyum Kurallarının Uyumlaştırılması Projesi”** projesi ile GTHB’nin bu alandaki idari kapasitenin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. (Bütçe: 930.000 Avro)
- 2013 yılı programlamasında yer alan **“Türk Tarım Sisteminin Avrupa Yeşil Tarım Kurallarıyla Uyumlaştırılması Konusunda İdari Kapasitenin Geliştirilmesi ve Avrupa Birliği Nitrat Direktifi’nin Uygulamasının Geliştirilmesi Projesi”** projesi ile GTHB’nin bu alandaki idari kapasitenin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. (Bütçe: 1.704.640 Avro)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY FOR EU AFFAIRS

TÜRKİYE CUMHURİYETİ AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI

Mustafa Kemal Mahallesi

2082. Cad. No:4 06800 Bilkent / ANKARA

Tel : 0312 218 13 00

Faks : 0312 218 14 64

www.ab.gov.tr